

ETT VACKERT SLUT

Av och till får jag känslan av att min båt snarare än ett fordon är ett sorts krypin. Att färden mest är en förevändning för att om kvällen få krypa till kojs i den ombonade kajutan.

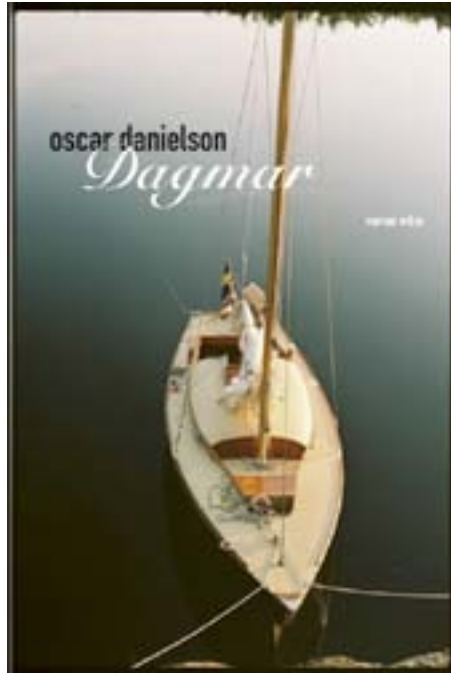
35-åriga Markus, "Sveriges tryggaste man" enligt sig själv och huvudperson i Oscar Danielsons båtroman *Dagmar*, är inne på samma linje: en trevlig ruff hör till det viktigaste på en båt.

Efter att ha tittat på ett otal segelbåtar till salu hittar han äntligen rätt: "Till höger fanns den lilla garderob där jag skulle hänga in min skjorta och till vänster det lilla köksskåpet med plats för min tallrik och min kopp... Jag la mig ner, lyssnade på det kluckande ljudet av vågorna mot bordläggningen. Såg upp i taket. De små fönstren på var sida av överbyggnaden släppte in lagom mycket ljus. Någon seriös besiktning av båten gjorde jag aldrig. Jag somnade."

Nu är båttypen Markus fastnat för, den Nordiska folkbåten, ganska spartansk invärtes, med en inredning utformad efter en sedan länge glömd standard, från 1942. Men en folkbåt (i trä!) ska det vara har Markus bestämt, eftersom modellen tilltalar honom så: "Som om någon tagit meningen med livet, satt på den en mast och lämpat av den på Nämndöfjärden."

Som folkbåtsägare är jag förstas böjd att hålla med, men när sedan Markus börjar lusläsa och samla böcker av en av mina egna favoriter, Sven Barthel, på samma sätt som jag själv en gång lusläst och samlat Barthel-böcker, blir jag en smula röd om örönen. Man är mindre egen än man trodde.

"Min sista medvetna tanke är den, att nu vet ingen var jag finns, ingen kan hitta mig. Den tanken föder en hemlighetsfull, djup glädje, som följer mig in i sömnen." Så skriver skärgårdsskildraren, journalisten och översättaren Sven Barthel (1903–1991), som själv seglade folkbåt av och till. Passagen (ur *Äventyrens värld*, 1941) blir den tändande gnista som får Markus att ensam följa Barthel i spåren, eller i kölvattnet då, ut i Möjaarkipelagen.

En mer förförisksk guide till öarna än Barthel finns knappast. Aldrig verkar skärgården så ljus och paradisk som i hans underbart glasklara kortprosa om det egna hattifnattandet i båt under 30- och 40-talen. Aldrig verkar färden över fjärdarna så drömligt lätt: "Den första natthamnen ska helst vara Bodskär, det Bodskär som ligger vid Sadelöga och har en av skärgårdens bästa hamnbassänger. Och där ska man vara i så pass god tid att man hinner få en grogg i lugn före middagen."

Som i Barthels tidiga böcker blir det dock sällan eller aldrig, har jag märkt. Man går i hamn för sent, och Sjörapporten utlovar väderförsämring. Det är kanske därför det är så befriande att läsa om hur det kan vara, kan bli, någon gång.

För Markus blir också första natten i en naturhamn en mardröm, trots Barthel-böckerna i ruffhyllan. Han ligger stel på sin brits med oron som ett gift i kroppen. Blir det storm? Kommer "Dagmar", som hans båt heter, att hålla sig flytande till morgonen? Djuren skriar olyckbådande i land.

Målet är Sillö, Barthels hemö, men den misslyckade övernattningen får Markus att avstå, att känna sig ovärdig. Först sommaren därpå, sedan han rätt ut några knutar i sin släkthistoria och fullbordat sin Barthel-samling med en av författarens sista böcker, *Finska valsen* från 1954, blir resan av.

Där Barthels tidigare skärgårdsböcker, som *Ö* (1935) eller *Stränder* (1943), varit obesvärade ensamhetsidyller utan spår av världskrig eller familjeplikter, är *Finska valsen* mörkare. Mer vuxen i tonen, skulle man till och med kunna säga. (Och genuint svår att få tag på, vet jag av egen erfarenhet.)

Här finns samma lyriska upptagenhet vid ögonblicket, men också en förhöjd uppmärksamhet inför den egna melankolin, som får sin parallell i en död åda eller i fallens alarmerande klapper mot masten, ungefär som i Folke Dahlbergs böcker om Vättern och Göta kanal.

En kulingnatt vid Bodharan längst ut i Stora Nassa börjar rufftaket läcka. Kölen huggar i botten och åskan dånar, och egentligen är det väl en livs- eller skaparkris som den då 51-åriga Barthel beskriver.

Liksom i Danielsons roman, som nog har sina största förtjänster i ögonblicksbilderna från båtklubbens varv och i skildringarna av rätt typisk manlig fåfänga, som boksamlade, övergår skräcknatten småningom i en mild sydvästbris av försoning. Barthels slut är ljust, och kanske ett av de vackraste i den svenska litteraturen. "Jag tittar på luften och lyssnar till skogen; bortom skogen öppnar sig skärgården. Vädet är friskt, inte hårt. Det står fast, det står som det gjort i dagar. Det väntar på segel. Jag har varit rädd. Det har jag varit många gånger och det kommer jag att bli många gånger. Men nu är jag det inte. Och solglittret sprattlar i vikmyningen."

Petter Lindgren

Fotnot: Oscar Danielsons roman *Dagmar*, hans tredje, utkom i våras på Wahlström & Widstrand.